

УДК 81'255.2

С.А. ОСТАПЕНКО,
*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри іноземних мов
Донецького національного університету економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського (Кривий Ріг)*

ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ МЕТАФОРИ В ПРОЦЕСІ ХУДОЖНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ Ф. СКОТТА ФІЦДЖЕРАЛЬДА «НІЧ НІЖНА»)

У статті аналізуються підходи до визначення поняття метафори, її класифікацій та способів перекладу. Автор встановлює межі адекватності відтворення українською мовою метафоричних образів англійської художньої прози Ф.С. Фіцджеральда і вказує на трансформації, застосовані М. Пінчевським в процесі перекладу роману «Ніч ніжна».

Ключові слова: метафоричний образ, спосіб перекладу, стилістичний засіб, трансформація художній переклад.

Художній переклад є одним із найскладніших видів перекладацької діяльності. Цей вид перекладу необхідно виконати так, щоб атмосфера сюжету, стиль автора збереглися в повній мірі. Перед перекладачем постає завдання зробити текст цікавим, зберегти стилістику, передати задум, думки і почуття автора першотвору шляхом перевтілення його образів у матеріал іншої мови, а також максимально точно відтворити картину світу, закладену автором у творі [1]. Саме метафорика дозволяє відтворити таку картину світу, а отже, великого значення набуває адекватний художній переклад метафоричних образів оригінального твору.

Переклад стилістичних засобів є досить складним і багатобічним процесом. Це не просто заміна слів однієї частини мови на іншу, переклад являє собою психологічні, літературознавчі, етнографічні й інші сторони людської діяльності, а також об'єднує в собі історію перекладацької діяльності в тій чи іншій країні. Тому ця тема і досі є однією з найбільш обговорюваних та цікавих серед вчених. Її вивчали такі лінгвісти, як Т. Арбекова, І. Арнольд, Л. Бархударов, Л. Бреєва, В. Виноградов, І. Гальперін, Р. Гінзбург, В. Карабан, В. Комісаров, І. Корунець, М. Кочерган, М. Кронгауз, В. Прозоров К. Чуковський та ін.

Проблемами перекладознавства художнього твору займалися Д. Дюришин, В. Коптілов, А. Попович В. Россельс та інші.

Але багато проблем, пов'язаних з метафорою, залишаються невирішеними. Наприклад, немає єдиного підходу до її розуміння. Переклад метафори потребує вирішення низки лінгвістичних, літературознавчих, культурологічних та інших проблем.

Актуальність дослідження визначається важливістю аспекту перекладу метафори для перекладознавства, а також комплексним підходом до визначення ступеня адекватності перекладу метафоричних образів оригіналу.

Мета дослідження полягає у встановленні меж адекватності відтворення українською мовою метафоричних образів англійської художньої прози Ф.С. Фіцджеральда.

В різних стилях мови, особливо в стилях художньої літератури, широко використовуються мовні засоби, що підсилюють дієвість вислову завдяки тому, що до його логічного змісту додаються різноманітні експресивно-емоційні відтінки.

Художнє мовлення відрізняється від усіх інших форм мовлення перш за все тим, що воно виконує естетичну функцію. Реалізація цієї функції – це представлення навколишньої дійсності в образній, конкретно-почуттєвій формі.

Підсилення виразності мовлення досягається різноманітними засобами, і в першу чергу використанням тропів, так званих лексичних засобів створення образності. Одним з найбільш поширених видів тропів є метафора.

Метафора як мовне та мовленнєве явище, безсумнівно, викликає великий теоретичний та практичний інтерес. Вивчення природи метафоричного переносу, аналіз багатопланових мовних зсувів, які він спричиняє, розгляд залежності метафори від її синтагматичних і парадигматичних зв'язків допомагає проникнути у складну систему лексики, побачити приховані в ній безмежні можливості утворення нових лексичних одиниць, розкрити динаміку семантичних відносин всередині лексичної системи даного синхронного зрізу.

Метафора завжди була об'єктом уваги лінгвістів. Теоретичний інтерес до її вивчення зріс за останні десятиліття і, за словами Н. Арутюнової, «пов'язаний з широким використанням метафори в різних видах дискурсу» [2].

Метафора не має одноставного визначення. В практичній розвідці метафори як стилістичного явища доцільно виходити з того, що вона ґрунтується на співвідношенні предметно-логічного значення і значення контекстуального, вона містить «приховане порівняння, що здійснюється шляхом застосування назви одного предмета до іншого і виявляє таким чином певну важливу рису другого» [2].

Виходячи з вищезазначеного, можна спробувати дати робоче визначення метафори як структурно-семантичної єдності. Метафора – синтез, що базується на подібності двох або більше об'єктів спостереження в єдиний домінуючий образ, який виражений у мові самостійною, внутрішньо врівноваженою структурною єдністю.

Л. Єфімов [3] вказує на такі найбільш яскраво виражені якості метафори:

- тенденція до фразеологізації;
- номінативність, що реалізується у наявності елемента з номінативним значенням, який завжди виступає як вирішальний у визначенні семантичного змісту групи;
- виділення контекстуальної групи як лексикологічної категорії надає поштовх новим перспективам у лексикографічній роботі.

В реченні метафора (за Л. Єфімовим [3]) виконує такі функції:

- номінативну (конкретизуючу, узагальнюючу, ілюстративну);
- естетичну;
- емоційно-оціночну.

Метафора не виходить за межі конкретної лексики, використовується в основному для номінативних цілей. Номінативно служить технічним прийомом утворення імен предметів (*ніжка келиха, вушко голки* і т. ін.). Через цю функцію метафора стає своєрідним інструментом пізнання дійсності. Також можна говорити про експресивні функції метафори, підкріпленої експресивними якостями самої мови, тобто особливою виразною силою мовних одиниць, зокрема слів і словосполучень з метафоричним змістом.

Наступною функцією, яку ми виділяємо, є естетична функція метафор, виконуючи яку мовні одиниці найбільш повно повинні відповідати своєму призначенню або індивідуальному ідеалу.

І, нарешті, третя функція – емоційно-оціночна, яка в сукупності з двома попередніми виділяється лінгвістами в окремий клас прагматичних функцій образних одиниць мови, в даному випадку метафор.

Таким чином, при перекладі метафор чи слів і вільних словосполучень з метафоричним змістом з однієї мови на іншу лінгвіст повинен керуватися багатоаспектністю образної інформації, зумовленої поліфункціональністю образних одиниць мови, зокрема метафор. Так, ми підходимо до питання про аспекти відтворення метафори в перекладі.

Т. Казакова та В. Карабан пропонують такі способи перекладу метафори [4; 5]:

- повний переклад, який застосовується для метафоричних одиниць у тому випадку, якщо у МО та МП збігаються як привила сполучності, так і традиції вираження емоційно-оціночної інформації, що несе в собі дана метафора;
- додавання/вилучення використовується в тих випадках, коли міра припущення подібності у МО та МП відмінна, і потребує або експлікації змісту, який припускається у

вихідному тексті (прийом додавання), або навпаки, імплікації висловленого словами у вихідному тексті (прийом вилучення);

– заміна застосовується у випадках лексичної або асоціативної невідповідності між елементами метафори у МО та МП;

– структурна перебудова застосовується при розбіжностях традицій граматичного оформлення метафори у МО та МП;

– традиційний відповідник застосовується до метафор фольклорного походження, біблійського, античного, коли у МО та МП склалися різні способи вираження метафоричної подібності;

– паралельне найменування метафоричної основи застосовується при перекладі текстів, побудованих на поширеній метафорі, коли згідно з міжмовними умовами потрібна заміна або структурна перебудова вихідної метафори, а за характером інформації, що передається, вихідний образ необхідно зберегти.

Основні проблеми при перекладі виникають саме тоді, коли перекладач намагається знайти гідний еквівалент метафорі. Поставши перед авторською метафорою, більшість перекладачів виступають за вірність авторському тексту, але визнають можливість маневру, коли це викликано мовною або художньою необхідністю. Вони намагаються побачити міжрядковий разом з автором начебто його очима, і передати побачене правильно відібраними засобами своєї мови. Вони не задовольняються тим, щоб без аналізу перетягти в переклад усі слова оригіналу, не враховуючи їх функцій у різних мовах. Вони намагаються знайти у своїй мові відповідні художні образи.

В ході наукової розвідки нами було здійснено аналіз роману Ф.С. Фіцджеральда «Ніч ніжна» [6] мовою оригіналу та у перекладі українською мовою, зробленому М. Пінчевським [7]. Було відібрано та прокласифіковано близько 250 метафор, а також досліджено способи їх відтворення українською мовою, що застосував перекладач. Як і більшість авторів художніх творів, Ф. Фіцджеральд, намагаючись надати виразності та своєрідності своєму мовленню, використовує метафори різних типів. Частіше за все зустрічаються метафоричні описи.

В плані перекладу метафори роману легко відтворюються українською мовою із застосуванням класичних способів, виділених Т. Казаковою [4]. Так, більшість метафор перекладається традиційним відповідником, рідше – через заміну, додавання, вилучення.

В ході аналізу перекладу роману було виявлено тенденцію спрощення перекладу метафор: заміну з частковою втратою змісту, закладеного автором, або їх повного вилучення у тих випадках, коли перекладач не зміг підібрати гідний авторській метафорі еквівалент у рідній мові.

Було також виокремлено багато прикладів перекладу нейтральних виразів метафоричними.

Розглянемо детальніше способи відтворення метафор роману українською мовою та трансформації, що застосував перекладач задля збереження виразності та емоційності висловлювання.

On the pleasant shore of the French Riviera, about half way between Marseilles and the Italian border, stands a large, proud, rose-colored hotel [6]. – *На привітному березі французької Рів'єри, на півдорозі між Марселем та італійським кордоном, хизується рожевими стінами великий готель* [7, с. 3].

В наведеному реченні спостерігаємо наявність двох метафор *pleasant shore* та *proud, rose-colored hotel*. Якщо звернутися до перекладу, то можна зазначити, що перша метафора була відтворена повним відповідником *привітному березі*, в той час як для перекладу другої було застосовано контекстуальну заміну [8] *хизується рожевими стінами готель*.

Deferential palms cool its flushed façade [6]. – *Послужливі пальми охолоджують своїми тінями його розпашілий фасад* [7, с. 3].

В цьому реченні три метафори – *deferential palms, palms cool* та *flushed façade*. В усіх випадках перекладач застосував повний відповідник.

Now, many bungalows cluster near it [6]. – *Нині багато літніх котеджів тулється навколо готелю* [7, с. 3].

Метафора *cluster* відтворена своїм повним відповідником *тулється*, але в той самий час автор перекладу застосував прийом додавання [8] і тим самим створив ще одну метафору, якої немає в оригіналі, задля більш оціночного колориту: *літніх котеджів*.

... where pines give way to dusty poplars [6] – ... де загорошені тополі наступають на пинії [7, с. 3].

Задля перекладу метафори *give way* автор перекладу застосував іншу метафору *наступають*, яка є традиційною для української мови.

The mother's face was of a fading prettiness that would soon be patted with broken veins [6]. – Обличчя матері ще зберігало прив'язу вроду, що мала незабаром зовсім зникнути під мереживом синіх прожилок [7, с. 3].

Метафора *a fading prettiness* відтворена повним відповідником *прив'язу вроду*, а метафору *broken veins* було перекладено нейтральним виразом. Тим самим автор застосував імплікацію та зі стилістичної точки зору – трансформацію логізації (втрата експресивності) [8].

However, one's eye moved on quickly [6] – Та не на жінці затримувався погляд [7, с. 4].

Як бачимо, метафору *one's eye moved* було відтворено традиційним відповідником *затримувався погляд*, що не зменшило її емоційного забарвлення.

... *she was almost eighteen, nearly complete* [6] – ... їй було майже вісімнадцять, і вона вже, власне, розквітла [7, с. 4].

Слово *complete* в наведеному реченні вжито у незвичайній дистрибуції відносно людини, але при перекладі застосували більш традиційний варіант *розквітла*, що пом'якшило вираз і надало йому більшої експресивності (трансформація експресивації) [8].

As sea and sky appeared below them in a thin, hot line ... [6] – Коли внизу відкрилися море і небо, зліти в одну вузьку смужку ... [7, с. 4].

Слово *appeared* вжито у метафоричному сенсі, але воно менш експресивне, ніж український відповідник *відкрилися*, у відношенні до іменника, який він характеризує. Отже, можна зазначити застосування прийому заміни і трансформації експресивації. Ще одну метафору *hot line* було перекладено нейтральним виразом, що свідчить про прийом імплікацій.

... *not from the necessity of stimulating jaded nerves* [6] – ... щоб дати лад розхитаним нервам [7, с. 4].

Метафору *jaded nerves* було перекладено не її повним відповідником, що не є широкимживаним в українській мові, а її традиційним відповідником *розхитаним нервам*, одночасно неметафоричне слово *stimulating* було перекладено образною одиницею *дати лад*, що, з одного боку, частково змінило зміст, а з іншого – надало експресивності вислову.

В наступному прикладі *When they were installed on the ground floor ...* [6] – ... подорожні влаштувалися в номері на першому поверсі [7, с. 5] слово *installed* вжито у незвичній для нього дистрибуції відносно людини, тому при перекладі перекладач уникнув авторської метафори і переклав її нейтральним варіантом *влаштувалися*.

... *onto the stone veranda that ran the length of the hotel* [6] – ... вимощену кам'яними плитами веранду, що оперізувала будинок [7, с. 5].

Метафоричне сполучення *ran the length of the hotel* було відтворено в перекладі традиційним відповідником *оперізувала будинок*, що є більш сильним за емоційним забарвленням.

When she walked she carried herself like a ballet-dancer [6]. – ... вона несла свій торс рівно й легко [7, с. 5].

В даному реченні для перекладу метафори *carried herself* було застосовано його повний відповідник, але з трансформацією конкретизації *несла свій торс*.

Out there the hot light clipped close her shadow [6]. – На веранді гаряче світло враз підібрало її тінь [7, с. 5].

Для перекладу метафори *clipped* («стискувати», «здавлювати», «міцно прижимати, обіймати») було застосовано заміну *підібрало*, а метафора *hot light* була перекладена повним відповідником *гаряче світло*.

Fifty yards away the Mediterranean yielded up its pigments, moment by moment, to the brutal sunshine; below the balustrade a faded Buick cooked on the hotel drive [6]. – За сто кроків од неї Середземне море блякло, потроху віддаючи невблаганному сонцю свою голу-бінь; під балюстрадою, на під'їзній алеї, плавився в промінні посірілий б'юїк [7, с. 6].

Метафоричну фразу *yielded up its pigments* було відтворено словом *блякло*, з таким самим експресивним значенням (можна стверджувати про імплікацію). Для перекладу метафори *brutal sunshine* було застосовано заміну *невблаганному сонцю*, що надало виразу по-

зтивациї [8]. Метафору *a faded Buick cooked* відтворено за допомогою комплексного застосування перебудови структури, додавання та заміни [8].

Indeed, of all the region only the beach stirred with activity [6] – *Усе довкола ніби вимерло, тільки пляж ще не спорожнів* [7, с. 7].

Метафору *stirred with activity* було перекладено описово *не спорожнів*, тобто імпліковано. В той самий час перекладач застосував прийом негатиції.

... closer to the sea a dozen persons kept house under striped umbrellas [6] – *... ближче до води з десяток дорослих тулилися під смугастими парасолями* [7, с. 7].

Метафора *kept house* була імплікована і перекладена нейтральним словом *тулилися*.

Feeling the impactive scrutiny of strange faces... [6] – *Відчуваючи на собі пильні погляди чужих людей ...* [7, с. 7].

Метафору *impactive scrutiny* було відтворено за допомогою традиційного варіанта *пильні погляди*, що є більш зрозумілим українському читачеві, а метафору *strange faces* було перекладено нейтральним виразом *чужих людей*.

As Rosemary returned the gaze [6] – *Коли їхні погляди зустрілися* [7, с. 8].

В даному випадку можна стверджувати, що метафора *returned the gaze* була відтворена українською мовою своїм традиційним відповідником *погляди зустрілися*, що, на нашу думку, є менш експресивним.

Вода підхопила її й лагідно огорнула [6] – *The water reached up for her, pulled her down tenderly* [7, с. 8].

... winding road along the low range of the Maures [6] – *... на шосе, що зміїлося серед невисоких Маврських гір* [7, с. 9].

При відтворенні метафори *winding* було застосовано заміну *зміїлося*, що є більш емоційною, а також перебудову структури вислову, що більше наблизила його до українського реципієнта.

... the raw whiteness of her own body [6] – *... неторкнутої сонцем, блідої шкіри* [7, с. 9].

Як свідчить наведений приклад перекладач відтворив метафору *raw whiteness* традиційним відповідником *неторкнутої сонцем*.

... felt their feet skirt her body and their shapes pass between the sun and herself ... [6] – *як рипить пісок, коли хтось, на мить заступаючи сонце, обминав її розпростерте тіло* [7, с. 9].

В даному реченні була застосована перебудова структури речення. Одночасно перекладач відтворив метафору *skirt* її традиційним українським відповідником *зступаючи*, вилучивши метафору *shapes pass*, та створивши нову метафору *рипить пісок*, що в цілому зберегло емоційно-експресивний рівень висловлювання.

... she could feel her skin broiling a little in the heat [6] – *... пекуче проміння пощипувало шкіру* [7, с. 10].

Для відтворення метафоричного значення перекладач застосував структурну перебудову *skin broiling* – *пощипувало шкіру*, одночасно створивши нову метафору – *in the heat* – *пекуче проміння*.

... hear the small exhausted wa-waa of the expiring waves [6] – *... а зовсім поряд тихо й знесилено зітхали, відповзаючи, хвилі* [7, с. 10].

Дане речення містить дві метафори *exhausted wa-waa* та *expiring waves*, обидві з яких були відтворені традиційними відповідниками *знесилено зітхали* та *відповзаючи хвилі*.

She was one of those elderly «good sports» preserved by an imperviousness to experience and a good digestion into another generation [6] – *Вона, мабуть, належала до тих «моторних бабусь», які, маючи товсту шкіру й залізний шлунок, зберігаються так добре, що за ними, бубає, не вженуться й онуки* [7, с. 12].

Даний приклад містить у собі різні засоби відтворення метафори: «*good sports*» – «*моторних бабусь*» (традиційний відповідник), *an imperviousness* – *товсту шкіру* (експлікація), *good digestion* – *залізний шлунок* (експлікація), *another generation* – *не вженуться й онуки* (експлікація + конкретизація значення) [8].

Аналогічним є і таке речення:

One man my husband had been particularly nice to turned out to be a chief character – practically the assistant hero [6]. – *Мій чоловік так стелився перед одним панком, аж виявляється – він одна з головних дійових осіб, власне, права рука центрального персонажа* [7, с. 12].

Нейтральну фразу *had been particularly nice* відтворено метафорою *стелився*, що надало виразу емоційності, метафору *a chief character* – традиційним відповідником *одним панком*, а метафору *the assistant hero* – експлікованим виразом *права рука центрального персонажа*, що теж являє собою метафору.

... *exploded her husband* [6] – *вибухнув її чоловік* [7, с. 12].

Метафора *exploded* відтворена своїм повним відповідником *вибухнув*.

He had spoken out of the side of his mouth, as if he hoped his words would reach Mrs. McKisco [6] – *Слова він промовляв кутиком рота, наче сподіваючись, що вони долинуть до місіс Маккіско не зразу* [7, с. 12].

Метафора *words would reach* передана заміною одного з компонентів *долинуть*, що надало більшої емоційності вислову.

They just stick around with each other in little cliques [6] – *Ні з ким не знаються, варяться в своєму соку* [7, с. 12].

Метафору *stick around with each other* було відтворено традиційним українським відповідником *варяться в своєму соку*, що характеризується, на наш погляд, більшою стилістичною забарвленістю.

Noon dominated sea and sky [6] – *Полуденне сонце панувало на небі й на морі* [7, с. 13].

Слово *dominated* вжито не у звичайній дистрибуції у відношенні до неживої істоти. Українською мовою ця метафора відтворена традиційним відповідником *панувало*.

... *even the white line of Cannes, five miles off, had faded to a mirage of what was fresh and cool* [6] – ... *навіть біла стрічка каннських будинків на обрії перетворилася на міраж прохолоди* [7, с. 13].

Метафора *white line* відтворена повним відповідником *біла стрічка*, в той час як метафоричний вираз *a mirage of what was fresh and cool* імпліковано на *міраж прохолоди*.

Як було зазначено раніше, в перекладі роману нами було виокремлено багато прикладів, в яких автор перекладу створив власні метафори для передачі нейтральних слів і виразів, що надало друготвору більшої експресивності і зробило переклад більш зрозумілим для українського читача.

Evidently feeling that the subject had been thoroughly changed, he looked in turn at the others [6] – *Вважаючи, очевидно, що йому вдалося перевести розмову на інше, він обвів поглядом присутніх — мовляв, ось вам тема, продовжуйте* [7, с. 12].

subject changed – перевести розмову;

... *beach and bay were quiet for an hour* [6] – ... *пляж і вся бухта ще з годину лежали в цілковитій тиші* [7, с. 4].

quiet – цілковита тиша;

Get a new joke, for God's sake! [6] – *Переміни пластинку, прошу тебе* [7, с. 4].

... *his long body lay motionless toward shore* [6]. – ... *й сила інерції понесла його довге випростане тіло до берега* [7, с. 4].

lay – сила інерції понесла;

... *agreed McKisco, grudgingly* [6] – ... *процідив крізь зуби Маккіско* [7, с. 6]

grudgingly – крізь зуби;

Her eyes, photographic, did not move from the woman's face [6] – *Місіс Маккіско вп'ялася очима в обличчя тієї жінки* [7, с. 7].

did not move – вп'ялася;

The concierge, lounging in light-brown khaki by the desk, stared at her rigidly [6] – *Швейцар у світло-коричневій літвірі почав бути її очима з-за конторки* [7, с. 9].

stared – почав бути пасти;

why she was here in the lull [6] – *чому вона тут у цей мертвий час* [7, с. 16].

lull – мертвий час.

Таким чином, немає сумніву в тому, що переклад художніх текстів – найбільш складний і своєрідний з усіх типів перекладу. Саме в художніх текстах в усьому спектрі представлені виразні засоби мови: порівняння, алегорії, метафори, оксюмори тощо. Адже саме мова художньої літератури відрізняється особливою образністю.

Дослідження застосованих перекладачем способів відтворення метафор українською мовою та зіставлення їх з тими, що описано в лінгвістичній літературі, наочно демонструє

відсутність певної універсальної моделі перекладу, що здатна вирішити усі проблеми, які постають перед перекладачем.

Очевидним є те, що у кожному конкретному випадку перед перекладачем не стоїть завдання обрати з кількох готових варіантів, а необхідність творчого пошуку виходу із мовної ситуації з найменшими втратами в плані збереження стилістики та змісту оригіналу.

При перекладі часто доводиться із двох однаково обов'язкових для перекладу якостей обирати більш важливу, на думку автора перекладу. З одного боку, це необхідність, що диктується єдністю форми і змісту англійського метафоричного вислову (назвемо її точністю); а з іншого боку, це свобода, що диктується законами української мови і повним усвідомленням образу, що закладений в оригінальному тексті, свобода відхилень від норм мови.

Перекладачеві необхідно, виходячи з обставин, поєднати ці суперечливі вимоги та досягти такого додержання необхідного та достатнього, в якому і закладений успіх перекладу. Втім, ці вимоги не є явищами, що взаємовиключають одне одного. В живому процесі перекладу вони, навпаки, доповнюють одне одного. У конфлікті між необхідністю, що диктується оригіналом, та свободою, що представлена законами і можливостями рідної мови, мірою свободи слугує обов'язкове наближення до оригіналу, а мірою точності – допустимість вибору найкращих, найбільш відповідних засобів української мови.

Список використаних джерел

1. Кухаренко В.А. Інтерпретація тексту: Учебник для студентов филологических специальностей / В.А. Кухаренко. – 3-е изд., испр. – Одесса: Латстар, 2002. – 292 с.

2. Арутюнова Н.Д. Функциональные типы языковой метафоры / Н.Д. Арутюнова // Известия Академии наук. Серия Литературоведение, Языкознание. – 1978. – Т. 37. – № 4. – С. 87–160.

3. Єфімов Л.П. Стилістика англійської мови і дискурсивний аналіз. Навчально-методичний посібник / Л.П. Єфімов, О.А. Ясінецька. – Вінниця: Нова книга, 2004. – 240 с.

4. Казакова Т.А. Теория перевода (лингвистические аспекты) / Т.А. Казакова. – СПб.: Союз, 2003. – 296 с.

5. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми / В.І. Карабан. – Вінниця: Нова книга, 2004. – 276 с.

6. Scott Fitzgerald F. Tender in the Night / Francis Scott Fitzgerald. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bookmate.com/reader/UagSedrW> (Останнє звернення 25.08.2015).

7. Фіцджеральд Ф.С. Великий Гетсбі; Ніч лагідна: Романи / Френсіс Скотт Фіцджеральд. – К.: Дніпро, 1982. – 472 с.

8. Науменко Л.П. Практичний курс перекладу з англійської мови на українську: навчальний посібник / Л.П. Науменко, А.Й. Гордєєва. – Вінниця: Нова книга, 2011. – 136 с.

9. Стилістика української мови: Підручник / за ред. Л. Мацько, О. Сидоренко, О. Мацько. – К.: Вища школа, 2003. – 462 с.

References

1. Kukhareno, V.A. *Interpretatsiya teksta: Uchebnik dlia studentov filologicheskikh spetsialnostei* [Text Interpretation: Textbook for Philology Students]. Odesa, Latstar Publ., 2002, 292 p.

2. Arutiunova, N.D. *Funktionalnyie tipy yazykovoi metafory* [Functional types of linguistic metaphor]. *Izvestija Akademii nauk. Serija Literaturovedenie, Jazikoznanie* [Academy of sciences Bulletin. A set Literary criticism, Linguistics], 1978, vol. 37, no. 4, pp. 87-160.

3. Yefimov, L.P., Yasinetska, O.A. *Stylistyka anhllyskoi movy i dyskursyvnyi analiz. Navchalno-metodychnyi posibnyk* [English Stylistics and Disputing Analysis. Textbook]. Vinnytsia, Nova Knyha Publ., 2004, 240 p.

4. Kazakova, T.A. *Teoriya perevoda (lingvisticheskiye aspekty)* [Theory of Translation (Linguistic Aspects)]. St Petersburg, Soiuz Publ., 2003, 296 p.

5. Karaban, V.I. *Pereklad anhllyskoi naukovoi i tekhnichnoi literatury. Hramatychni trudnoshchi, leksychni, terminolohichni ta zhanrovo-stylistychni problemy* [English Scientific and Technical

Literature Translation. Grammatical Complexities, Lexical, Terminological and Genre and Stylistic Problems]. Vinnytsia, Nova Knyha Publ., 2004, 276 p.

6. Fitzgerald, F.S. Tender in the Night. Available at: https://ebooks.adelaide.edu.au/f/fitzgerald/f_scott/tender/chapter1.html (Accessed 25 August 2015).

7. Fitzgerald, F.S. *Velykyi Hatsbi; Nich Lahidna: Romany* [Great Gatsby, Tender in the Night: Novels]. Kyiv, Dnipro Publ., 1982, 472 p.

8. Naumenko, L.P., Hordeyeva, A.Y. *Practychnyi kurs perekladu z anhliyskoyi movy na ukrayinsku* [English-Ukrainian Translation Practice]. Vinnytsia, Nova Knyha Publ., 2011, 136 p.

9. Matsko L., Sydorenko O., Matsko O. (ed.) *Stylistyka ukrayinskoyi movy: Pidruchnyk* [Ukrainian Stylistics: textbook]. Kyiv, Vyshcha Shkola Publ., 2003, 462 p.

В статье анализируются подходы к определению понятия метафоры, ее классификаций и способов перевода. Автор устанавливает границы адекватности передачи метафорических образов в украинских переводах англоязычной художественной прозы Ф.С. Фицджеральда и указывает на трансформации, которые использовал М. Пинчевский в процессе перевода романа «Ночь нежна».

Ключевые слова: метафорический образ, способ перевода, стилистическое средство, трансформация, художественный перевод.

The article deals with approaches to defining the notion of metaphor, its classifications and ways of translation. The author sets limits of metaphorical figures rendering adequacy in Ukrainian translations of F. S. Fitzgerald's fictional prose and points out the transformations applied by M. Pinchevsky while «Tender in the night» translating.

Key words: fiction translation, metaphorical figure, stylistic devices, transformation, way of translation.

Одержано 12.01.2016.